Asiakkaita koskeva toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2027-2029

Aluehallitus 06.10.2026 § 248

Valmistelija asiakaspalvelupäällikkö Raija Harju-Kivinen p. 040 064 7666

Selostus asiasta

Yleistä

Asiakkaita koskeva toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on Keski-Suomen hyvinvointialueen lakisääteinen suunnitelma, jonka tavoitteena on edistää asukkaiden, asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaista kohtelua sekä palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua. Suunnitelma koskee koko hyvinvointialueen väestöä ja ohjaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon huomioimista päätöksenteossa, palvelujen järjestämisessä, kehittämisessä ja arvioinnissa.

Erotuksena työnantajan henkilöstöpoliittisesta tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tästä suunnitelmasta käytetään ilmaisua ”asiakkaita koskeva toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma”.

Suunnitelman laatiminen perustuu viranomaisen lakisääteiseen velvollisuuteen ehkäistä syrjintää, edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä varmistaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut ovat kaikkien asukkaiden saatavilla, saavutettavissa ja tarpeenmukaisia. Lisäksi valtakunnallisista sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 22 §:ssä. Valtakunnallisissa tavoitteissa kohdassa 2.5.2 yhtenä seurattavana mittarina on Toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmien kehittyminen (THL:n arvio).

Suunnitelman valmistelussa on kuultu henkilöstöä, asukkaita, asiakkaita, asiakasraatia sekä eri vähemmistö- ja vaikuttajaryhmiä. Valmistelussa on hyödynnetty asiakas- ja palautetietoa, omavalvonnan ja sosiaalisen raportoinnin havaintoja sekä tutkimus-, tilasto- ja indikaattoriaineistoja.

Keski-Suomen hyvinvointialueen asiakkaita koskevan toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien asukkaiden, asiakkaiden ja potilaiden saatavilla ja saavutettavissa riippumatta esimerkiksi iästä, sukupuolesta, toimintakyvystä, kielestä, asuinpaikasta tai muista henkilöön liittyvistä tekijöistä. Suunnitelma tukee hyvinvointialueen strategista tavoitetta kohti ihmislähtöistä Keski-Suomea ja kokoaa yhteen konkreettiset toimenpiteet yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi palveluissa ja päätöksenteossa.

Suunnitelmassa tunnistetaan nykytilan keskeiset kehittämistarpeet sekä määritellään yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2027–2029. Painopisteitä ovat henkilöstön osaamisen vahvistaminen, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmien huomioiminen päätöksenteossa, palveluiden ja toimitilojen esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen systemaattinen seuranta ja raportointi. Suunnitelman toimeenpano käynnistyy vuonna 2027, ja sen toteutumista

seurataan vuosittain osana hyvinvointialueen johtamista, kehittämistä ja asiakkuuskertomusta.

Yhteenveto aluehallitukselle vaikuttamistoimielinten ja lautakuntien lausunnoista

Asiakkaita koskevasta toiminnallisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta 2027–2029 pyydetyt lausunnot olivat kokonaisuutena erittäin myönteisiä. Kaikki lausunnonantajat puoltavat suunnitelman hyväksymistä ja pitävät sitä tärkeänä välineenä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, osallisuuden, saavutettavuuden ja ihmislähtöisten palvelujen edistämisessä.

Lausunnonantajat pitävät suunnitelman tavoitteita tarkoituksenmukaisina ja korostavat erityisesti saavutettavuutta, esteettömyyttä, osallisuutta, alueellista yhdenvertaisuutta, vaikutusten ennakkoarviointia sekä suunnitelman systemaattista seurantaa.

Erityisryhmien näkökulmista esiin nousivat ikääntyneiden, lasten ja nuorten sekä vammaisten henkilöiden tarpeiden huomioiminen palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Vanhusneuvoston lausunnossa painotettiin ikävaikutusten arvioinnin systemaattista käyttöä, palvelujen saavutettavuutta, vaihtoehtoisten asiointikanavien säilyttämistä sekä esteettömyyden tarkastelua fyysisen ympäristön lisäksi myös viestinnän, palveluprosessien ja digipalvelujen näkökulmasta. Lisäksi vanhusneuvosto esitti ikääntyneiden ja vanhusneuvoston osallistamista suunnitelman toimeenpanoon ja seurantaan. Vanhusneuvosto käsitteli asiaa kokouksessaan 24.8.2026 § 22.

Nuorisovaltuusto nosti esiin lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamisen sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen saavutettavuuden. Lausunnossa korostettiin alueellista yhdenvertaisuutta, syrjäseudulla asuvien nuorten palveluja, neurokirjon lasten ja nuorten palveluiden kehittämistä sekä syrjinnän ehkäisyä ja turvallista kohtaamista. Lisäksi tuotiin esiin käytännön esteitä palvelujen käytössä, kuten vahvan tunnistautumisen vaatimukset ja muistutusten tekemisen saavutettavuus. Nuorisovaltuusto käsitteli asiaa kokouksessaan 26.8.2026 § 27.

Vammaisneuvosto painotti esteettömyyden tarkastelua kokonaisuutena: fyysisenä, digitaalisena, viestinnällisenä, toiminnallisena ja psyykkisenä esteettömyytenä. Lausunnossa korostettiin kattavan esteettömyys- ja saavutettavuuskartoituksen laatimista, vaihtoehtoisten asiointitapojen turvaamista, kohtuullisten mukautusten toteutumista sekä vammaisten henkilöiden osallistamista suunnitelman toimeenpanoon ja seurantaan. Lisäksi esitettiin tavoitteille selkeitä vastuutahoja, aikatauluja ja mitattavaa seurantaa. Vammaisneuvosto käsitteli asiaa kokouksessaan 31.8.2026 § 22.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta piti suunnitelmaa tärkeänä ja tarpeellisena osana hyvinvointialuestrategian tavoitteiden toteuttamista. Lautakunta korosti valmistelussa hyödynnetyn asiakas- ja kokemustiedon merkitystä sekä piti tärkeänä yhdenvertaisuuden toteutumisen säännöllistä seurantaa, raportointia osana asiakkuuskertomusta sekä yhdenvertaisuus-vaikutusten arvioinnin vahvistamista päätöksenteossa. Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta käsitteli asiaa kokouksessaan 9.9.2026 § 54.

Turvallisuuslautakunta korosti yhdenvertaisuuden yhteyttä asiakas- ja potilasturvallisuuteen sekä palvelujen turvalliseen käyttöön. Lautakunta painotti saavutettavaa viestintää, esteettömiä palveluja ja erityistä huomiota niihin väestöryhmiin, joiden mahdollisuudet käyttää palveluja yhdenvertaisesti ovat muuta väestöä heikommat. Lisäksi lautakunta korosti yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmien huomioimista osana vaikutusten ennakkoarviointia, turvallisuutta ja palvelujen kehittämistä. Turvallisuuslautakunta käsitteli asiaa kokouksessaan 9.9.2026 § 30.

Lautakunnat katsoivat myös suunnitelman käsittelyn ja hyväksymisen aluevaltuustossa olevan perusteltua osana strategista ohjausta.

Koska suunnitelma koskee koko hyvinvointialueen väestöä ja palvelujärjestelmää, sen käsittely aluevaltuustossa on perusteltua osana hyvinvointialueen strategista ohjausta. Hallintosäännön 3 §:n mukaan hyvinvointialueen toimintaa johdetaan aluevaltuuston hyväksymän strategian sekä aluevaltuuston vahvistamien muiden linjausten ja ohjelmien mukaisesti.

Yhteenveto

Keski-Suomen hyvinvointialueen asiakkaita koskeva toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2027–2029 kokoaa yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, saavutettavuuden ja osallisuuden edistämiseksi. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa, että palvelut ovat kaikille asukkaille yhdenvertaisesti saatavilla, saavutettavissa ja tarpeenmukaisia sekä että yhdenvertaisuus huomioidaan järjestelmällisesti päätöksenteossa, palvelujen kehittämisessä ja asiakaskohtaamisissa. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain.

Aluehallituksen näkökulmasta suunnitelma tukee turvallisten, saavutettavien ja yhdenvertaisten palvelujen toteutumista koko väestölle sekä vahvistaa vaikutusten ennakkoarviointia ja päätöksenteon tietopohjaa.

Toimivalta

Hallintosääntö 17 §

Esittelijä

Vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus puoltaa asiakkaita koskevan toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman hyväksymistä ja saattaa suunnitelman edelleen aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

Kokouskäsittely:

Asiakaspalvelupäällikkö Raija Harju-Kivinen osallistui kokoukseen asian käsittelyn ajan klo 14.55-15.42.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

878/00.01.01.01/2026

Päätösehdotus

Aluevaltuusto päättää hyväksyä asiakkaita koskevan toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman 2027-2029.

Päätös